

Ziņu izlaidums

EIROPAS 2026. GADA ZIŅOJUMS PAR NARKOTIKĀM: SVARĪGĀKIE FAKTI

Jauni veselības apdraudējumi eiropiešiem strauji mainīgajā narkotiku tirgū

(09.06.2026., LISABONA) **EMBARGO LĪDZ PLKST. 09.00 LISABONA (WEST) | 10.00 BRISELE (CEST)**

Narkotiku lietotāji Eiropā saskaras ar jauniem veselības apdraudējumiem, jo narkotiku tirgi strauji attīstās un kļūst arvien sarežģītāki. Šādu brīdinājumu sniedz **Eiropas Savienības Narkotiku aģentūra (EUDA)** savā dokumentā **Eiropas 2026. gada ziņojums par narkotikām: tendences un aktualitātes**, kas publicēts šodien (1).

Pamatojoties uz datiem no 29 valstīm (**ES27, Norvēģijas un Turcijas**), šajā ikgadējā pārskatā ir izcelti sabiedrības veselības apdraudējumi, ko rada plaši pieejamās un lietotās vielas, kuru klāsts kļūst arvien daudzveidīgāks un kuras bieži vien ir ļoti spēcīgas vai augstas tīrības pakāpes. Turpina parādīties jauni kaņepju preparāti, vienlaikus pieaugot pārdošanā esošo opioīdu un stimulatoru klāstam. Bieži tiek lietotas vairākas vielas vienlaikus, un cilvēki tās kombinē tādā veidā, kas palielina apdraudējumu un apgrūtina ārstēšanu. Eiropas spēja risināt šos sarežģītos uzdevumus būs atkarīga no spēcīgākām pakalpojumu sniegšanas sistēmām un ilgtspējīgiem ieguldījumiem profilaksē, ārstēšanā, kaitējuma mazināšanā un reintegrācijā sabiedrībā.

Jaunas psihoaktīvas vielas (JPV) joprojām tiek atklātas aptuveni reizi nedēļā. 2025. gadā Eiropā pirmo reizi tika ziņots par 50 JPV, tādējādi EUDA uzraudzītais kopējais skaits ir 1050. To vidū ir spēcīgi jauni sintētiskie opioīdi, kas rada paaugstinātu dzīvībai bīstamas saindēšanās risku. Veipošana vai e-cigarešu lietošana, izmantojot nikotīnu saturošus izstrādājumus, tagad ir izplatīta vielu lietošanas iezīme pusaudžu vidū Eiropā (**ESPAD, 2024**). ES dalībvalstīs ir konfiscēti veipi, kas satur citas vielas, piemēram, sintētiskas un pussintētiskas kaņepju formas, un tas rada bažas, ka tie var kļūt par citu kaitīgu vielu, tostarp jaunu sintētisko opioīdu, izplatīšanas veidu.

Ziņojumā ir uzsvērts ne tikai kaitējums veselībai un sociālā neaizsargātība, bet arī narkotiku tirgu pastāvīgā ietekme uz Eiropas drošību. Bažas joprojām rada ar narkotikām saistīta iebiedēšana un vardarbība, tostarp arī tas, ka noziedzīgās grupas izmanto un vervē neaizsargātus jauniešus, lai tie iesaistītos narkotiku tirdzniecībā un vardarbībā.

Tajā pašā laikā narkotiku tirdzniecības tīkli strauji pielāgojas tiesībsargāšanas centieniem. Pēc pastiprinātām policijas darbībām lielākajās Eiropas ostās noziedznieki ir dažādojuši savus maršrūtus un metodes, lai izvairītos no atklāšanas. Viņi arvien biežāk izmanto mazākas ostas, pārkraušanu jūrā, izmantojot ātrgaitas motorlaivas un citus kuģus, kā arī puszemūdenes, dronus un sarežģītas slēpšanas metodes. Šīs norises apgrūtina tirdzniecības atklāšanu tiesībsargāšanas un muitas iestādēm un izvirza tām augstākas prasības.

Jaunā **ES stratēģija narkotiku jomā** un **Rīcības plāns cīņai pret narkotiku tirdzniecību** kopā ar ierosinātajiem jaunajiem noteikumiem par **narkotiku prekursoru** uzraudzību un kontroli ir daļa no visaptverošas ES reakcijas uz mainīgo narkotiku fenomenu.

Eiropas iekšlietu un migrācijas komisārs Magnuss Brunners saka šādi: “*Eiropas ziņojums par narkotikām* atklāj narkotiku lietošanas ietekmi uz cilvēku dzīvībām, un jaunākie ikgadējie dati liecina, ka vismaz 7600 cilvēku ir miruši no pārdozēšanas. Mums jāpieliek visas pūles, lai nepieļautu, ka tirgu pārpludina bīstami jauni produkti, un jāizmanto visas likuma dotās iespējas, lai nelegālo tirgotāju darījumdarbības modelis tiktu iznīcināts. Ar ES agrīnās brīdināšanas sistēmas palīdzību mēs jau agrīnā posmā apzinām jaunas tendences. Ar mūsu Rīcības plānu cīņai

pret narkotiku tirdzniecību mēs esam snieguši Eiropas iestādēm skaidru rīcības shēmu, un, pastiprinot starptautisko sadarbību, mēs veidojam globālu fronti šīs noziedzīgās tirdzniecības apkarošanai.”

EUDA izpilddirektore Dr. Loreina Nolana piebilst: “Narkotiku tirgus attīstās strauji, un vielu klāsts Eiropas ielās kļūst arvien neparedzamāks. Tas palielina apdraudējumu: cilvēki var lietot ļoti spēcīgas narkotikas, bieži vien pat to neapzinoties. Tagad kā vēl nekad agrāk ir svarīgi balstīties uz konkrētiem faktiem. *Eiropas ziņojumā par narkotikām* ir sniegti pierādījumi, kas nodrošina, ka mūsu politikas veidotāji, speciālisti un kopienas ir labi sagatavojušies. Tajā pašā laikā *EUDA* stiprina savas uzraudzības un sagatavotības sistēmas, lai labāk aizsargātu Eiropas iedzīvotājus un atbalstītu efektīvus reaģēšanas pasākumus. Ir būtiski izmantot līdzsvarotu pieeju, risinot gan piedāvājuma, gan pieprasījuma jautājumus. Tai ne tikai jābalstās uz zinātnes atziņām, bet arī jāpievērš uzmanība cilvēktiesībām un sabiedrības veselībai.”

Kaņepes: mainīgi maršruti, spēcīgāki produkti, jauni veselības apdraudējumi

Nelikumīgie kaņepju piegādes maršruti un tirdzniecības metodes nepārtraukti mainās, un arvien lielāks marihuānas daudzums tiek ievests no valstīm ārpus Eiropas, it īpaši no **Kanādas** un **Amerikas Savienotajām Valstīm**, kā arī mazākā apjomā no **Taizemes**. Pārprodukcija, zemākas cenas un spēcīga konkurence **Ziemeļamerikas** kaņepju tirgū ir radījusi lētāku un spēcīgāku produktu pārpalikumu. Sūtījumus no **Kanādas** uz Eiropu parasti slēpj jūras konteineros, savukārt sūtījumus no **Amerikas Savienotajām Valstīm** visbiežāk atklāj pasta pārvadājumos.

Šo tendenci ilustrē konfiskācijas lielākajās ostās. 2025. gadā iestādes Roterdamas un Antverpenes ostās konfiscēja aptuveni 21 tonnu marihuānas, kuras izcelsme bija galvenokārt **Kanādā**. Līdztekus šīm plūsmām rodas arī veselības problēmas. 2025. gadā *EUDA* izdeva pirmo riska paziņojumu, izmantojot [Eiropas brīdināšanas sistēmu narkotiku jomā](#), attiecībā uz **Ziemeļamerikas** kaņepēm, uzsverot potenciāli bīstamu pesticīdu radīto risku. Tas liecina, ka ir vajadzīgi mērķtiecīgi pasākumi un nepārtraukta starptautiskā sadarbība.

Kaņepes ir visplašāk lietotā nelikumīgā narkotika Eiropā, un tiek lēsts, ka pēdējā gada laikā to ir lietojuši 24,9 miljoni Eiropas pieaugušo (vecumā no 15 līdz 64 gadiem). Spēcīgāku un daudzveidīgāku kaņepju preparātu plašāka pieejamība palielina veselības apdraudējumu, padarot atbildes pasākumus sarežģītākus. Kaņepju lietotāju īpatsvars ir trešā daļa (33 %) no tiem, kuri Eiropā sākuši narkotiku atkarības ārstēšanu, un tiek lēsts, ka 2024. gadā tie bija 104 000 pacientu. No tiem 62 000 ārstēšanos sāka pirmo reizi. Kaņepes, arī ļoti spēcīgi preparāti, ekstrakti un ēdami produkti, ir saistīti ar neatliekamas hospitalizācijas gadījumiem. Kaitējuma risku palielina spēcīgu [sintētisko kanabinoīdu](#) piejaukšana kaņepju preparātiem un [pussintētisko kanabinoīdu](#) plašā pieejamība. Abas minētās vielas tiek pārdotas gan veipos, gan ēdamos produktos, un tas rada bažas par to lietošanas izplatību jaunu un, iespējams, gados jaunu patērētāju vidū.

Kaņepju politika Eiropā turpina attīstīties, un dažas ES dalībvalstis ir mainījušas vai pašlaik pārskata savu pieeju kaņepju lietošanai un piegādei izklaides nolūkos. Šīs reformas ir dažādās izstrādes un novērtēšanas stadijās un atšķiras atkarībā no valsts. **Čehija, Vācija, Luksemburga un Malta** atļauj ierobežotu audzēšanu mājas apstākļos. **Vācijā un Maltā** ir atļauta bezpeļņas tirdzniecība regulētu audzētāju apvienību biedriem, savukārt **Nīderlandē** tiek veikts eksperiments, kurā regulētās telpās audzētās kaņepes pārdod kafējnicās. Izmantojot Eiropas [kaņepju politikas instrumentu kopumu](#), *EUDA* palīdzēs politikas veidotājiem, veicinot visu veidu kaņepju kontroles politikas salīdzināmu uzraudzību un novērtēšanu.

Opioīdi: jauni sintētiskie opioīdi apdraud sabiedrības veselību, savukārt heroīna tirgus joprojām ir noturīgs

Opioīdi, parasti apvienojumā ar citām vielām, joprojām ir galvenais narkotiku izraisītu nāves gadījumu cēlonis Eiropā. *EUDA* lēš, ka 2024. gadā ES bija vismaz 7600 nāves gadījumu pārdozēšanas dēļ, galvenokārt saistībā ar vairāku vielu lietošanu. Opioīdi, kas nav heroīns, tostarp ļoti spēcīgi sintētiskie opioīdi, opioīdu agonistu terapijas zāles un pretsāpju zāles, dažās valstīs ir konstatēti ievērojamā daļā ar pārdozēšanu izraisītu nāves gadījumu.

Īpašas bažas rada jaunie sintētiskie opioīdi, kas bieži vien ir ļoti spēcīgi, – kopš 2009. gada Eiropā ir konstatēti 95 šādi preparāti. Vien 2025. gadā [ES agrīnās brīdināšanas sistēmai](#) (ABS) tika ziņots par septiņiem jauniem sintētiskiem opioīdiem, tostarp par nitazēniem un orfīniem. **ABS** arvien biežāk tiek ziņots arī par viltotām zālēm,

kas satur nitazēnus, atdarinot likumīgas recepšu zāles, piemēram, oksikodonu vai diazepamū. 2024. gadā 10 valstīs tika konfiscēti vairāk nekā 50 000 nitazēnus saturošu tablešu, salīdzinot ar 23 000 tablešu 2023. gadā (380 tabletes 2022. gadā). Pastāv bažas, ka šādas tabletes varētu izplatīties grupās, kurām nav opioīdu panesības, tostarp jauniešu vidū. **EUDA** koordinē [Kriminālistikas un toksikoloģijas laboratoriju tīklu](#), lai uzlabotu analītiskās spējas un sniegtu sākotnējos ieskatus. Pēc 2025. gadā veiktā [novērtējuma](#) par ļoti spēcīgiem sintētiskajiem opioīdiem Baltijas valstīs aģentūra pašlaik gatavo draudu novērtējumu par jauniem sintētiskajiem opioīdiem Eiropā.

Kīnas 2025. gada jūlija vispārējais nitazēnu aizliegums var pārorientēt tirgu uz alternatīviem opioīdiem. Eiropā arvien biežāk tiek ziņots par orfīniem. Kopš 2024. gada ir identificēti deviņas jauni orfīnu veidi, un par diviem no tiem (cihlorfīnu un spirohlorfīnu) pašlaik ES tiek veikta izpēte. Laikposmā no 2024. gada jūnija līdz 2026. gada janvārim tika ziņots par 18 nāves gadījumiem saistībā ar orfīniem.

Nāves gadījumi, kas saistīti ar fentanilu – ļoti spēcīgu sintētisko opioīdu –, uzsver nepieciešamību būt modriem. **Bulgārijā** tas bija saistīts ar vairāk nekā 100 ar narkotikām saistītiem nāves gadījumiem, par kuriem ziņots laikposmā no 2024. līdz 2025. gadam. Lai risinātu pašreizējās ar opioīdiem saistītās problēmas un nodrošinātu sagatavotību un noturību pret opioīdu tirgus izmaiņām, svarīga joprojām ir piekļuves uzlabošana opioīdu agonistu terapijai plašā mērogā, adatu un šļirču apmaiņas programmas un naloksona programma līdzņemšanai (NPL). NPL programmas piedāvā arvien vairāk valstu (19 Eiropas valstis 2025. gadā).

Tikmēr Eiropas heroīna tirgus ir izrādījies noturīgs. Šķiet, ka modernas pārstrādes un piemaisījumu pievienošanas metodes, kā arī **Afganistānas** lielo krājumu (kuri 2025. gadā lēsti aptuveni 12 000 tonnu opija apmērā) taktisko piegāžu pārvaldība, ko veic nelikumīgās tirdzniecības tīkli, ir kalpojušas par “amortizatoru”, kas mīkstinājis magoņu audzēšanas un opija ražošanas apjoma straujo samazināšanos pēc Talibāna aizlieguma 2022. gadā. Ražošana tiek pārcelta arī uz citām vietām. Par opija un heroīna ieguves avotu ir kļuvusi **Pakistāna**, kur 2025. gadā opija magoņu audzēšanas platība pārsniedza 9000 hektārus, konkurējot ar Afganistānas ražošanas apjomu. Āzijā **Mjanmas** opija magoņu audzēšanas apjoms 2025. gadā sasniedza pēdējo 10 gadu maksimumu, pārsniedzot 45 000 hektāru.

Kokaīns: pieaugošs kaitējums, kreka lietošana un tirdzniecības taktikas maiņa

Šodien publicētais ziņojums liecina, ka kokaīna lietošanas līmenis joprojām ir augsts visā Eiropā, jo pēdējā gada laikā to ir lietojuši aptuveni 4,3 miljoni Eiropas pieaugušo iedzīvotāju (15–64 gadu vecumā). Paplašinās arī kokaīna ģeogrāfiskā izplatība, tāpat kā tā radītais kaitējums. Jaunākie pašvaldību notekūdeņu analīžu rezultāti liecina, ka 48 (57 %) no 85 pilsētām, par kurām ir pieejami gan 2024., gan 2025. gada dati, ir ziņots par kokaīna atlieku pieaugumu. Turpina pieaugt to cilvēku skaits, kuri sāk ārstēšanos no kokaīna atkarības. Kokaīns bija otra visbiežāk lietotā nelikumīgā narkotika to pacientu vidū, kuri 2024. gadā pirmo reizi uzsāka specializētu ārstēšanos no narkotiku atkarības, – par to liecina aptuveni 37 000 pacientu (par 39 % vairāk kopš 2018. gada). Kopumā 74 000 cilvēku, kuri uzsāka ārstēšanos, ziņoja, ka kokaīns ir viņu primārā narkotika.

2024. gadā pieejamie 20 valstu dati liecināja, ka šī narkotika ir saistīta ar vairāk nekā ceturto daļu (27 %) narkotiku izraisītu nāves gadījumu. Kokaīns joprojām bija visbiežāk minētā viela gadījumos, kad pacienti vērsušies pie uzraugošo slimnīcu neatliekamās palīdzības dienestiem, un tas tika minēts 26 % gadījumu. Par kokaīna augsta riska lietošanas veidiem, tostarp injicēšanu un lietošanu kopā ar opioīdiem, ziņo šļirču atlieku analīzes programmas un narkotiku lietošanas telpas.

Bažas rada arī kreks. Tā ir redzama un potenciāli pieaugoša problēma vairākās Eiropas pilsētās, īpaši marginalizēto grupu vidū. To var veicināt kokaīna plašā pieejamība un iespēja kokaīna pulveri vienkārši pārveidot uz vietas. 2024. gadā aptuveni 11 400 cilvēku uzsāka ārstēšanos no problēmām, kas saistītas ar krekū (salīdzinot ar 9900 cilvēku 2023. gadā), – 4300 no viņiem ārstēšanos uzsāka pirmo reizi. Kopumā krekū lietošana rada arvien lielāku slogu kaitējuma mazināšanas un ārstēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuri cenšas apmierināt tās grupas vajadzības, kas saskaras ar nopietnām veselības un sociālām problēmām. Kokaīna atkarības ārstēšana joprojām galvenokārt balstās uz psihosociālām intervencēm, vienlaikus turpinot pētījumus par iespējamām farmakoloģiskās ārstēšanas metodēm (piem., [“#ScaleUp projekts”](#)). [EUDA Apdraudējuma novērtēšanas sistēma](#) pašlaik pēta iespējamo krekū lietošanas un ar to saistītā kaitējuma pieaugumu.

Pēc rekordlielām konfiskācijām vairāku gadu garumā Eiropā aizturētā kokaīna daudzums 2024. gadā samazinājās līdz 330 tonnām, salīdzinot ar 419 tonnām 2023. gadā. Tomēr konfiskācijas gadījumu skaits ir pieaudzis līdz 97 000 (95 000 gadījumi 2023. gadā), kas liecina, ka tirgotāji, iespējams, pārorientējas uz mazākiem, sadalītākiem sūtījumiem, lai izvairītos no atklāšanas. Lai gan plaši izplatīti joprojām ir liela apjoma kravu pārvadājumi caur jūras ostām, ir pazīmes, ka nelikumīgas tirdzniecības maršruti un metodes kļūst daudzveidīgāki. Ir saņemti vairāki ziņojumi par to, ka tiek izmantotas mazākas ostas, kā arī par arvien sarežģītākām slēpšanas metodēm un kravu pārkraušanu jūrā.

Kokaīna produktu nelikumīga pārstrāde notiek arī Eiropā, galvenokārt **Nīderlandē**. 2024. gadā sešas ES dalībvalstis likvidēja vismaz 42 kokaīna ražotni (2023. gadā – 34 ražotnes). To vidū bija objekti kokaīna sekundārai ieguvei no citiem materiāliem, piemēram, plastmasas, kur tas ķīmiski paslēpts. Kopumā muitas un tiesībsardzības iestādes saskaras ar arvien sarežģītākiem izaicinājumiem, kas prasa ciešāku sadarbību un partnerību starp iestādēm un pāri robežām.

Ketamīns: veselības apdraudējums palielinās, jo šī narkotika arvien vairāk tiek novirzīta uz nelikumīgo tirgu

Ketamīns, kas ir pirmās nepieciešamības zāles, ko izmanto anestēzijai un sāpju mazināšanai, Eiropā arvien biežāk tiek ļaunprātīgi izmantots kā psihoaktīva viela. Lai gan kopējais patēriņš joprojām ir salīdzinoši neliels, tā lietošana kļūst arvien izplatītāka dažās jauniešu uzturēšanās un naktsdzīves vietās, kur to parasti ieņauc pulvera veidā. Veselības apdraudējumi svārstās no akūtas saindēšanās līdz hroniskām sekām, piemēram, nopietniem urīnpūšļa bojājumiem, kas saistīti ar intensīvu lietošanu.

Vairāki rādītāji liecina, ka ketamīns arvien vairāk iesakņojas Eiropas narkotiku vidē. 2024. gadā 14 % [Eiropas tīmekļa apsekojuma par narkotikām](#) respondentu, kuri iepriekšējā gadā bija lietojuši narkotikas, ziņoja par ketamīna lietošanu, parasti kopā ar alkoholu vai citām narkotikām (piemēram, MDMA). Jaunākā Eiropas sadzīves [notekūdeņu](#) analīze liecina, ka ketamīna atlieku daudzums 40 no 66 pilsētām, par kurām ir pieejami gan 2024., gan 2025. gada dati, ir palielinājies.

Veselības aprūpes dienesti sāk just šīs ietekmes sekas. Lai gan to cilvēku skaits, kuri vēršas pēc specializētas ārstēšanas saistībā ar ketamīna izraisītām problēmām, joprojām ir neliels, pēdējos gados tas ir četrkārtšojies, pieaugot no 413 gadījumiem 2019. gadā līdz 1796 gadījumiem 2024. gadā. Lielākā daļa gadījumu ir reģistrēti sešās ES dalībvalstīs, un tas, visticamāk, liecina par to, ka dažās Eiropas daļās ketamīns ir bijis pieejams jau ilgāku laiku un tā nelikumīga lietošana ir izplatītāka. Ārstēšanas pieejamība Eiropā joprojām ir nevienmērīga, un tas liecina par nepieciešamību nodrošināt atbilstošus pakalpojumus, mērķtiecīgu profilaksi un informācijas sniegšanu par riskiem tiem, kuri, iespējams, nav informēti par veselības apdraudējumu.

Lielākā daļa ketamīna, kas konfiscēts nelikumīgo narkotiku tirgū Eiropā, ir iegūta likumīgā zāļu ražošanā, it īpaši **Indijā**. Tas tiek likumīgi importēts ES, galvenokārt caur **Vāciju**, un pēc tam novirzīts nelikumīgos kanālos (sk. [EUDA pētījumu](#)). Šī likumīgo piegādes ķēžu un nelikumīgās izplatīšanas saplūšana palielina problēmas sabiedrības veselības jomā, kā arī problēmas regulatoriem un tiesībsardzības iestādēm.

EUDA valdes priekšsēdētājs Dr. Francs Pičs secina: “*Eiropas ziņojums par narkotikām* sniedz ikgadēju pārskatu par narkotiku problēmu Eiropā un ir vērtīgs pamats politikas veidošanai un reaģēšanai uz šo problēmu. Jau vairāk nekā 30 gadus tas sniedz atbalstu politikas veidotājiem un speciālistiem, nodrošinot pamatotas un uz pierādījumiem balstītas analīzes, kas viņiem palīdz pieņemt lēmumus. Tā kā narkotiku tirgus nepārtraukti mainās, šis ziņojums ne tikai sniedz ieskatu mūsu šodienas darbībās, bet arī palīdz veidot rīcības plānus nākotnei. Šajā izdevumā ir uzsvērts, kā EUDA sniedz pievienoto vērtību ES dalībvalstīm un stiprina mūsu sagatavotību šajā jomā, pievēršot uzmanību zinātniskajai pētniecībai un uzlabotai riska novērtēšanai.”

Piezīmes

(¹) Plašāku informāciju par Eiropas 2026. gada ziņojumu par narkotikām skatiet <https://www.euda.europa.eu/edr2026>. Ziņojumā aprakstīta situācija narkotiku jomā līdz 2025. gada beigām, pamatojoties uz datiem par 2024. gadu vai pēdējo gadu, par kuru dati ir pieejami.